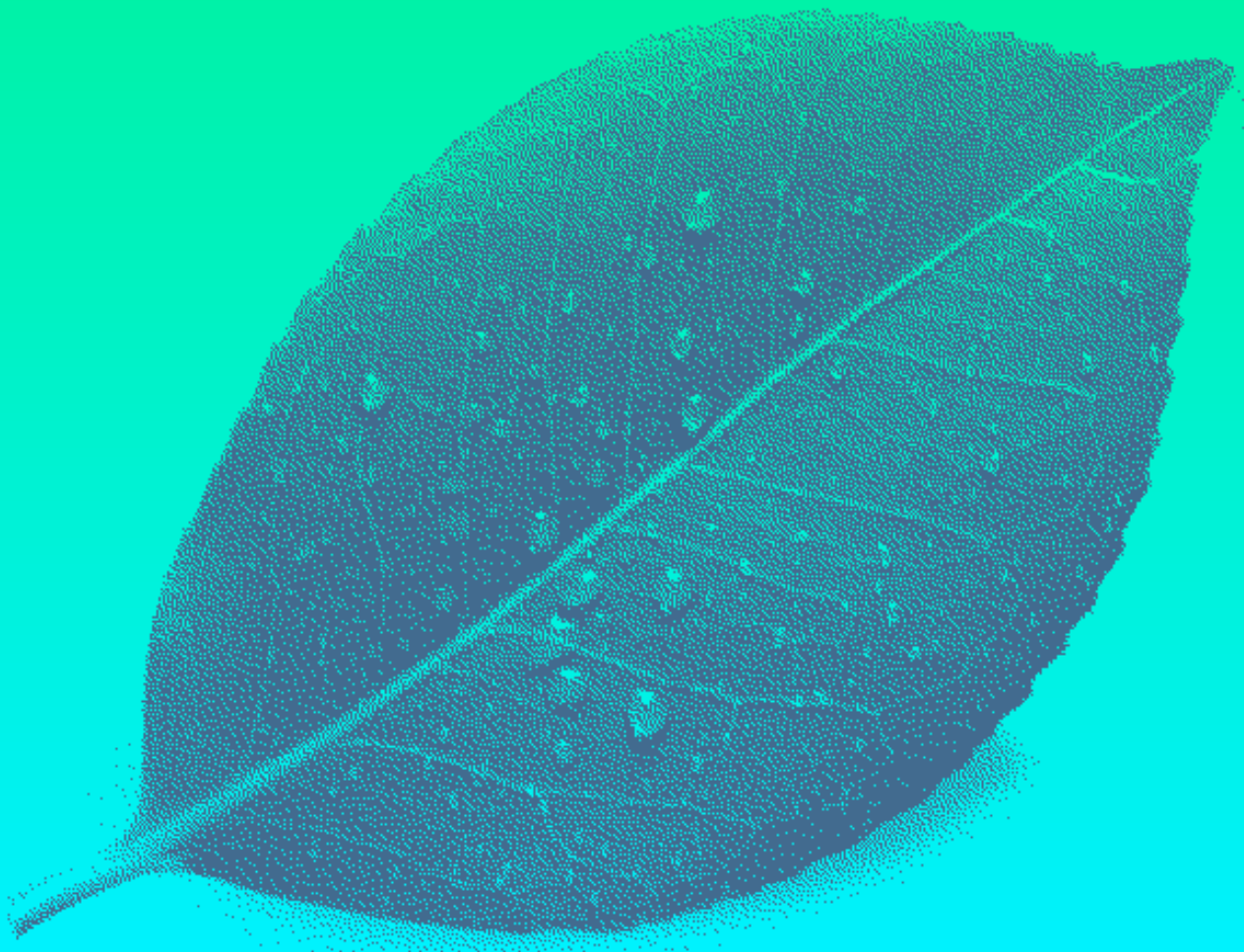

V. Fejezet

Kapcsolatok

A város és vidék kapcsolatát, ami elkerülhetetlenül változik az idők során, gazdasági, földrajzi és demográfiai tényezők befolyásolják. Az életünk minősége szempontjából döntő tényező, ahogyan egymáshoz kapcsolódunk. Valódi kapcsolatok képezik az emberi élet alapját, és a kapcsolatoknak valódi kommunikációra kell épülniük. A kommunikáció módjai változnak, és nem mindig magától értetődő, hogy hogyan és kivel vagyunk kapcsolatban, és mi a célja a kapcsolatainknak. A kapcsolatok gyakran az élmények, ismeretek megosztásáról szólnak, de hogyan találhatunk hasonló gondolkodású embereket, és hogyan jön létre ez a megosztás? Az információcsere gyakran segít a digitális és online platformok is. Az információcsere megtörténhet közvetlenül két vagy több résztvevő közt, de az is előfordulhat, hogy egy közös érdek és / vagy egy közös cél köré szerveződik, csoporton, hálózaton belül jön létre, akár úgy is, hogy a csoport tagjai nem feltétlenül állnak egymással közvetlen kapcsolatban.

Röviden összefoglalva: a hálózatok fontosak, és a szakértők gyakran rámutatnak, hogy jelenleg a hálózatok korszakát éljük.

A közösségi média korában, a szakértők gyakran beszélnek arról, milyen fontosak a digitális hálózatok, a kapcsolatépítés. Igen, ezek valóban fontosak, de csak akkor válhatnak hatékony eszközzé, ha a használatuk valódi emberi kapcsolatokon alapszik.

A fenntartható vidékfejlesztés témakörében a következő kapcsolatokat tartjuk érdemesnek megemlíteni: a közösségen belüli kapcsolatok, regionális kapcsolatok, a város-vidék kapcsolata, nemzetközi kapcsolatok és a mobilitás.

1. A közösségen belüli, emberek közti kapcsolatok

Az emberek közötti közvetlen kapcsolatok a fejlesztés alapját képezhetik:

- A gazdasági szektor által kialakított társadalmi csoportok és szervezetek.
- Kor és érdeklődés szerint szerveződő társadalmi csoportok és szervezetek. Itt a fiatalok részvételének különös jelentősége van, mert:
 - o Ők jelentik a jövőt a vidéki területeken, ezért csökkenteni kell az elvándorlás mértékét. Fontos, hogy a vidéki területeken élő fiatalok jobbitani szeretnék az életüket, és ugyanilyen fontos, hogy a városi környezetben élő fiatalok közül sokan úgy döntenek, hogy vidékre szeretnének költözni.
 - o Sokkal nyitottabbak a technológia és az innováció iránt, és az együttműködésre, partnerségre való képességük jól kiaknázható.
 - o Gyakran tele vannak motivációval, álmokkal, tervekkel, és sokszor elegendő lelkesedéssel és a tudással is, hogy megoldják a problémákat.
- Állampolgári csoportok nemek szerint is alakulhatnak: Például egy női csoport lehet az alapja a vidéki nők megerősödésének, de kiindulási pontja is lehet a vidéki nők helyi fejlesztési kezdeményezéseinek. A férfiakból álló csoportok ritkábbak, mint a női csoportok, de ezek is kiváló terepei lehetnek a különféle tevékenységek elkezdésének, a hasonló gondolkodású emberek megtalálásának stb.

Az informális, közvetlen kapcsolatok mellett, különböző eszközök léteznek közösségi szinten, amelyek felhasználhatók az új irányelvek kitalálása, a tervezés, a döntéshozatal során:

- A részvételi demokrácia egyes formái. Különböző workshopok során kapcsolatok jöhetnek létre a különböző kulcsszereplők között (döntéshozók, helyi üzletemberek, gazdálkodók, közösségi csoportok).
- A SWOT-analízis, mint döntéshozatali segítő eszköz, szintén használható.

Ha úgy döntesz, hogy elindítasz egy programot, amely a mozgósítást és/vagy a tudás megosztását célozza, akkor az új technológiák, a közösségi média, online platformok stb.

TIPP

Ha mélyebben érdekelnek azok az eszközök és módszerek, amelyeket fel lehet használni a közösségfejlesztésben, lásd a következő fejezetet: **VII. Receptek a fenntartható és rugalmasan ellenálló helyi fejlesztésekhez**

is felhasználhatók. A bevált gyakorlatok felkutatása / megosztása egyaránt lehet:

- információforrás
- a hálózatépítés alapja

2. Regionális kapcsolatok

A szélesebb körben megvalósítandó vidékfejlesztés egyik kiváló módja, amikor vidék és vidék közötti kapcsolatokat hozunk létre. Ennek egyik formája a különböző típusú fenntartható vidékfejlesztési kezdeményezések elterjesztése, intézményesítése. A Részvételi Regionális Vidékfejlesztési Stratégia (Participatory Regional Rural Development Strategy, PRRDS) az alábbi lépéseket foglalja magában:

1. A jelenlegi helyzet leírása
2. A közös problémák, lehetőségek és elképzelések elemzése a falvakban és városokban
3. A helyzet diagnózisa
4. Cselekvési terv a problémák megoldásához, új programok elindításához
5. Cselekvési terv végrehajtása
6. Szükséges költségek

A Részvételi Vidékfejlesztési Stratégia különböző szakaszokra bontva is létrehozható, abban az esetben, ha korlátozottak a rendelkezésre álló erőforrások. Elkezdhetjük (vagy több) szereplő bevonásával, vagy elkezdhetjük egy jól körülhatárolható területen.

A Részvételi Stratégia megvalósításához elengedhetetlen olyan kulcsfontosságú gazdasági, társadalmi, kulturális, közéleti szereplőkből álló csoportnak a támogatása, melynek tagjai munkamegbeszéléseken, találkozókra részvételükkel már kifejezték érdeklődésüket a stratégiai dokumentum megfogalmazása és alkalmazása iránt. Ahhoz, hogy elősegítsük aktív részvételüket a Stratégia hatékony megalkotásában, ezen szereplők aktív bevonódása szükséges különböző workshopok során, amelyek különböző témák szerint csoportosíthatók:

Témakör, terület	Ágazat
GAZDASÁGI TERÜLET	Mezőgazdaság és állattenyésztés Együttműködés, kooperativizmus Turizmus KKV-k
SZOCIÁLIS TERÜLET	Kereskedelem Idegenforgalom Sérülékeny csoportok Szocio-kulturális jelenségek (fenntartható fogyasztás, hulladékkezelés)
KÖRNYEZETVÉDELMI TERÜLET	Környezetkímélő mezőgazdaság <ul style="list-style-type: none"> ▪ fenntartható fogyasztás ▪ „ehető erdők, parkok” létrehozása ▪ hulladékkezelés
INTÉZMÉNYI TERÜLET	Döntéshozók és egyéb intézményi kulcsszereplők.

Láthatjuk, hogy ugyanaz a téma előkerülhet más-más területeken is. Például a fenntartható turizmus nem csupán társadalmi, de gazdasági tevékenység is, amely környezetvédelmi célokat is szolgál és amely megvalósításához intézményi együttműködés is szükséges. A javasolt eljárási folyamat végső célja: a vidéki városok, vidéki területek közötti kapcsolatok és kommunikáció javítása, együtt munkálkodva a közös fenntartható fejlődés érdekében.

3. Város - vidék kapcsolatok

A város és vidék közti kapcsolatok fontos részei az életünknek. Gyakran azok, akik vidéken dolgoznak, a szomszédos városokban élnek, és fordítva. Vannak, akik úgy döntenek, hogy vidékre költöznek, és vannak, akik pont ellenkezőleg, elköltöznek vidékről városba. Ez kihívásokat állít a tanulási lehetőségek növelése és a fenntartható megélhetés elé.

A városi és a vidéki lakosság közötti földrajzi, gazdasági, szociális és kognitív különbségek időnként félreértéseket keltenek és gyanakvást szülnek. A város és vidék távolodásának kezelésére napjainkban újszerű, kiegyensúlyozottabb és támogatóbb kapcsolatokat építenek ki. Ilyenek például a városi élelmiszer-ellátás relokalizációja, városi beruházások megvalósítása vidéki területeken, a városi szolgáltatások rendelkezésre bocsajtása a helyi gazdák számára, városi és vidéki területek közötti partneri vagy szerződéses megállapodások, de ide tartoznak az élelmiszer-termelés kísérleti formái is (pl. a kisüzemi mezőgazdaság, az agroökológia és a közösség által támogatott mezőgazdaság), valamint a városi képviselők részvétele a mezőgazdasági szabályozásban. Mi itt a városok és a távoli vidéki területek közötti új típusú kapcsolatok elemzését részesítettük előnyben.

Az egyik legfontosabb tényező a város-vidék kapcsolat tekintetében a mobilitás. A mobilitás fejlesztésére különböző lehetőségek állnak rendelkezésre. Egyesek, mint pl. a közösségi autóhasználat, közvetlenül a fenntartható fejlődést szolgálják.

- A mobilitási infrastruktúrák javítása
- A környezetbarát mobilitási infrastruktúrák összekapcsolása az ökoturizmussal (zöldutak, kerékpárutak stb.)
- Tömegközlekedés (beleértve az igény szerint szerveződő közlekedési projekteket)
- Közösségi autóhasználat és autómegosztási kezdeményezések
- A közlekedés megkönnyítése a fiatalok számára (a népességfogyás redukálására)

4. Nemzetközi kapcsolatok a fenntartható vidékfejlesztés szolgálatában

A nemzetközi kapcsolatok nagyon fontos szerepet játszhatnak a fenntartható fejlődés megvalósításában.

Az infrastruktúra, a közlekedés, az egészség, az éghajlatváltozás, az energia, az élelmiszer-termelési láncok mind szerepelnek az FFC-kben, ezek érintik leginkább a vidéki területeket.

Európa és a világ nagyvárosaiban léteznek olyan különböző tudásmegosztó és fejlesztési hálózatok, melyek a fenntartható fejlődés érdekében jöttek létre. Például ilyenek a különböző „zöld város” kezdeményezések.

A falvakban is van lehetőség olyan hálózatok létrehozására, melyek a fenntartható fejlődés megvalósítását szolgálják. Az ilyenféle együttműködések témái lehetnek:

- Társadalmi befogadás a vidéki területeken
- Közösségi alapú mezőgazdaság
- Generációváltás
- A vidéki területek rehabilitációja, a vállalkozói innováció által
- „Élő laboratóriumok”
- Jó gyakorlatok tanulása egymástól
- Tanulmányutak
- A közös érdekekre épülő csoportok létrehozása, melyek egymással kapcsolatban állnak
- Közös „kihívások” teremtése

TIPP

A Fenntartható Fejlődési Célokról (FFC) az alábbi fejezetben írunk részletesebben: **II. Fenntartható fejlődés**

5. Fenntartható mobilitás

A vidéki közösségek számára fontos kérdés a mobilitás, a helyváltoztatás. A fenntartható mobilitás definícióját a Fenntartható Fejlődés Világtanácsa fogalmazta meg a Mobilitási Projektjében: A fenntartható mobilitás olyan mobilitás, amely kielégíti a társadalom szabad helyváltoztatás, hozzáférés, kommunikálás, kereskedés és kapcsolatépítés iránti igényét anélkül, hogy más alapvető emberi jogokat vagy ökológiai követelményeket sértenének meg most, vagy a jövőben.

Az emberek mobilitáshoz való joga: a megfelelő, minőségi és biztonságos mobilitáshoz való jog az EU-s polgárok egyik alapvető joga, melyet a fejlesztési és közlekedési szabályozások folyamatosan kinyilvánítanak mind összeurópai, mind nemzetállami szinten. Az ilyen mobilitás nem csupán egyenlő gazdasági és társadalmi lehetőségeket biztosít mindenki számára (gazdasági tevékenységek megvalósításának lehetősége, az oktatáshoz, munkahelyekhez való hozzáférés), hanem társadalmi befogadást, jobb életminőséghez való hozzáférést is teremt. Tudjuk, hogy ezen kinyilvánított jogok teljes körű gyakorlásának mértéke függ a földrajzi (pl. domborzati jellemzők, az úticéltól való távolság), a személyes (pl. a jövedelem mértéke elegendő-e egy autó megvételéhez, vagy egy menetjegy kifizetéséhez, jogosítvány megszerzéséhez), valamint a kapcsolódó, az országra jellemző tényezőktől (pl. a közlekedési infrastruktúra fejlettségének szintje, a közlekedési útvonalak száma, az adott területen rendelkezésre álló közlekedési vállalatok).

Amikor a fenntartható mobilitás fejlesztése szóba kerül, akkor a következő elveket kell figyelembe venni:

1. A természeti értékek megóvása.

A környezetet nem rombolhatjuk közlekedéssel kapcsolatos tevékenységek miatt.

2. Az emberi egészség és biztonság megőrzése.

A közlekedési módoknak közvetlen hatása lehet az egészségre és a biztonságra.

3. A lakosság utazási igényeinek megismerése.

Az embereknek megbízhatóságra és a közlekedési módok közötti választási lehetőségre van szükségük egy egységes rendszerben, mely az eltérő képességű és anyagi helyzetű emberek számára is megoldást nyújt.

4. A jó gazdaság támogatása.

A közlekedésnek támogatnia kell egy olyan gazdaságot, amely javítja minden ember jólétét, és kellő figyelmet fordít a társadalmi igazságosságra.

5. A közlekedés költségeinek csökkentése a nagyobb hozzáférés és mobilitás érdekében.

A közlekedési költségek csökkentésével javíthatjuk a hátrányos helyzetű emberek közlekedési esélyeit, a társadalmi, kulturális és gazdasági lehetőségekhez való hozzáférésüket.

6. Az infrastrukturális költségek csökkentése.

A közlekedési rendszereket úgy kell megtervezni, hogy a kiépült infrastruktúrát és szolgáltatásokat hosszú távon lehessen finanszírozni, illetve hogy a lehető legjobban kihasználhassák a beruházásokat.

7. Az energiabiztonság fenntartása.

A közlekedés kulcsszerepet játszhat abban, hogy segítse a jó gazdaság azon törekvését, mely a fosszilis tüzelőanyagoktól való függés csökkentését célozza.

8. A közlekedési rendszerek hosszú távú életképességének biztosítása.

A közlekedési infrastruktúrát és szolgáltatásokat folyamatosan karban kell tartani; mivel egy integrált rendszerről beszélünk, az összes komponens együttműködése szükséges az optimális hatékonyság eléréséhez.

Minden olyan intézkedésnek, mely összefüggésbe hozható a fenntartható mobilitással be kell kerülnie a részvételen alapuló tervezési folyamatba annak érdekében, hogy a Fenntartható Mobilitási Terv (FMT) megvalósulhasson:

A Fenntartható Mobilitási Terv (FMT) egy stratégiai dokumentum, amely a részvételi folyamat által is alakítható és a következőket tartalmazza:

- A mobilitási igények és problémák elemzése a város / település vonatkozásában.
- Az aktuális mobilitási helyzet diagnózisa.
- Konkrét intézkedéseket tartalmazó cselekvési terv a fennálló problémák megoldására és az igények kielégítésére
- Ütemterv és költségvetés

Általában csak a közepes méretű városokban és nagyvárosokban készítenek ilyen stratégiai terveket, de a vidéki területek településeinek és falvainak stratégiai dokumentumai is nagyon fontosak és figyelemre méltóak lehetnek a mobilitási problémák és szükségletek megoldásában. Ha a dokumentum előállításának költségei túl megterhelőek egy kistelepülés számára, megoldást jelenthet egy Regionális Fenntartható Mobilitási Terv elkészítése és közös megvalósítása, a térségben való összefogás által.

Az FMT-k kidolgozásáról és végrehajtásáról szóló (az Európai Bizottság által összeállított) iránymutatások használata nagyon hasznos lehet.

5.1. Példák a fenntartható mobilitási intézkedésekre a vidéki területeken:

A mobilitási infrastruktúra javítása.

Gyakran a kielégítő és hiánytalan mobilitási hálózat jelenti a legnagyobb problémát a vidéki területeken. Ha vidéki területek rendelkeznek FMT-vel vagy Fenntartható Regionális Mobilitási Tervvel, akkor ez a dokumentum segíthet megismerni a prioritásokat az infrastrukturális beruházásokkal kapcsolatban.

Mégis, érdekes módon, vannak olyan lehetőségek, amelyek speciális lehetőségeket nyújtanak a vidéki településeknek:

A környezetbarát mobilitás infrastruktúrái az ökoturizmushoz kapcsolódóan (zöldutak, kerékpárutak stb.)

Azért, hogy összekapcsoljuk a mobilitást és a kapcsolatokat, a fenntartható turizmust és a vidéki területek gazdasági fejlesztését, az ehhez hasonló infrastruktúrák jelenthetnek megoldást:

- A zöldutak régi, használaton kívüli vasútvonalak, melyeket gyalogosok és kerékpárosok számára újjáépítettek fel. Használatukkal a vidéki területek, a kultúra és a táj egy másik, élvezetes és környezetbarát megismerése válik lehetővé. Alternatív megoldást jelent minden korosztály tagjai számára, akik tiszteletben tartják a környezetet, kiváló szabadtéren végzett sportolási lehetőséget nyújt.
- Igény szerinti tömegközlekedés: Megoldható általa a költséghatékonyság problémája, alternatív megoldást jelent a kevésbé lakott területeken.
- Közösségi autóhasználat és autómegosztás: A közösségi autóhasználat egy autókölcsönzési modell, melyben az emberek rövid ideig, gyakran csak egy-egy órára kölcsönöznek autót. Azok számára jelent ez vonzó megoldást, akik csak alkalmanként használnak autót, illetve alkalmi hozzáférést szeretnének a sajátjuktól eltérő típusú járművekhez. Az autók bérbeadásával foglalkozó szervezet lehet egy kereskedelmi vállalkozás, vagy egy ad hoc csoportosulás, vagy akár önkéntes szolgáltatás, illetve egyszerű állampolgároktól állampolgároknak nyújtandó segítség formáját is öltheti.

Ez a kétféle kezdeményezés jellemzően a városi területeken fordul elő gyakrabban, a lakosok száma, az utazási távolság és a potenciális felhasználók száma miatt, de néhány változtatással a vidéki területeken is alkalmazható, innovatív intézkedés lehet.

5.2. Internet, munka és mobilitás

Távmunka végzésével, illetve az otthoni iroda használatával, a munkával kapcsolatos utazás kiváltható az információs technológia és a telekommunikációs eszközök segítségével. A távmunka lehetővé teszi az alkalmazottak számára, hogy otthonról vagy a helyi távmunka központban dolgozzanak hetente egy vagy több napon, telekommunikációs eszközöket használva, mint például a telefon, a fax, a modem, az internet, telekonferencia, e-mail vagy azonnali üzenetküldő szolgáltatások (chat, skype), hogy egy távoli helyről oldják meg a munkahelyi feladataikat.

Ez, egyrészt kevesebb utazás jelent, és ugyanakkor növeli a munkavállalás lehetőségét a vidéki területeken.

Azonban az irodai jellegű munka az otthon magányában, vagy egy vidéki hálózat kisebb csoportjaiban sokszor nehézségekbe ütközik. A tapasztalat azt mutatja, hogy jelentős társadalmi és szervezeti problémák merülnek fel olyankor, amikor egy új technológia kerül bevezetésre a már meglévő munkahelyi környezetbe.

Ilyen társadalmi és pszichológiai tényezők hatástalaníthatják a távmunka előnyeit, semlegesítve ezzel a jót, amit a távmunka rendszerek jelenthetnek. Ezeket a tényezőket meg kell vizsgálni és le kell küzdeni, hogy a távmunka rendszerek igazán hatékonyak legyenek és beváltsák a hozzájuk fűzött reményeket.

Internetes vásárlás

Az Internetes vásárlásra gyakran úgy tekintenek, mint ami kiváltja majd a hagyományos vásárlást, hiszen egyre többen vásárolnak az interneten. Az online vásárlás valóban egyre inkább helyettesíti az üzletben való vásárlást, de vidéki viszonylatban sokkal fontosabb, hogy alapvető termékeket kínáló üzletket nyissanak (vagy megtartsanak) a településeken. Mégis, az internetes vásárlás fontos lehet a vidéki területeken is, nem csupán azért, mert a településtől távol eső üzletek termékeihez is hozzá lehet jutni, hanem mert Európa-szerte el is tudják adni a vidéki termékeket.

TIPP

A lehetséges vidéki termékekről az alábbi fejezetben olvashatunk bővebben: **IV. Bevezetés az agroökológia és a fenntartható élelmiszer-termelési rendszerek elméletébe.**